

Waardevol Tiel

Werkgroep voor cultuurhistorie
en leefomgeving

UITGAVE JUNI 2026 NO. 6

WAARDEVOL TIEL
voortzetting van
Milieuwerkgroep Tiel

www.waardevoltiel.nl

Voorzitter:
Arnoud Reijnen

Secretaris:
John van Mil
De Kranshof 86
4005 DC Tiel
john@vanmil-tiel.nl
06-53757004

Penningmeester:
vacant

contributies/donaties
ING betaalrekening:
NL17INGB0003386081
t.n.v.

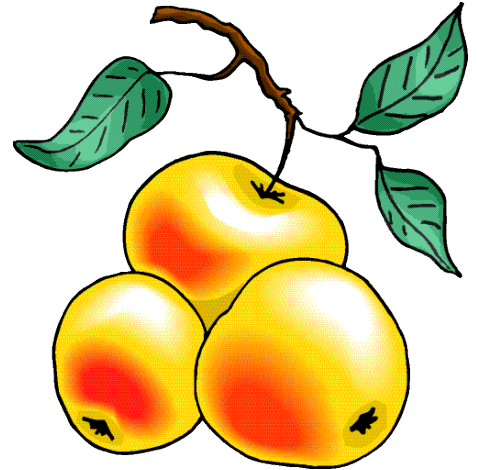
“WAARDEVOL TIEL”
werkgr cultuurhistorie/leefomg.
te Tiel
BIC : INGBNL2A

Info en contact:
waardevoltiel@gmail.com

Redactie: [Ton Schiltmans](#)

Omgevingsvisie

Onlangs heeft Waardevol Tiel in de Tielse raadszaal kennis kunnen nemen van het uitgewerkte concept van de Omgevingsvisie. Onze aandacht ging daarbij vooral uit naar wat er voor het Lingegebied in het vat gegoten is. En daarover waren wij lang niet ontevreden, ja, zelfs heel tevreden. Want deze Omgevingsvisie houdt de status quo van het mooiste landschap binnen de betrekkelijk nauwe grenzen van onze gemeente in stand. Haar robuuste akkers en boomgaarden, haar oeroude wegen, haar geologische, monumentale en cultuurhistorische bijzonderheden blijven behouden als Waardevol Agrarisch Landschap. Dat geldt voor het ten noorden van de A15 gelegen gebied, bekend als de Veluwe, en het gehele zuidelijk van de A15 gelegen gebied tot aan de Lingeweg, inclusief de strook tussen Lingeweg en Schaarsdijkweg, inclusief het gehele gebied van Kapel-Avezaath en van Wadenoijen tot deels de spoorlijn en deels de gemeentegrens met West-Betuwe.

Daar in de vigerende Toekomstvisie nog gebieden als zoeklocatie voor woningbouw werden aangewezen, zijn die ideeën in de Omgevingsvisie verlaten. Wel wordt er voorzien in geringe uitbreidingsmogelijkheden van de dorpskommen, om de leefbaarheid te versterken, waarbij rekening zal worden gehouden met een goede invulling in het landschap. Hoe er op de Veluwe moet worden omgegaan met een onvervuld bestemmingplan voor een benzinstation, is niet duidelijk. Wat ook geldt voor een locatie waar, eveneens onnodig, de Coffeeshops zijn beoogd.

Wat ons wel verbaasde was dat in het bebouwde deel van de omgevingsvisie de thema's erfgoed en Hanzestad compleet ontbraken, kenmerkingen die in Tiel, als een van de oudste steden van ons land, per definitie niet mochten ontbreken. En dit terwijl deze thema's in de voorbesprekingen nog wel door ons onder de aandacht waren gebracht. Toegezegd werd dat deze onderwerpen alsnog zullen worden toegevoegd. Maar alvorens te juichen over deze Omgevingsvisie dient het akkoord van de gemeenteraad nog te worden afgewacht.

Wateroverlast Waalkade

Sinds het terrein van de Waalkade is ontdaan van stelcon platen en een wat groener karakter heeft gekregen, wordt er nogal wat wateroverlast ondervonden. Dit manifesteert zich vooral tijdens grote evenementen als Appelpop en de kermis. Een flinke regenbui kan het terrein dan veranderen in een fikse modderpoel, die dagen lang blijft bestaan. De reden daarvan ligt voor de hand: het wateropnemend vermogen van de ondergrond is onvoldoende. Om tot die conclusie te komen heeft de gemeente Tiel geen adviesbureau nodig gehad, wel voor het onderzoeken van mogelijkheden om wat aan die overlast te doen. Draineren is dan uiteraard de eerste gedachte, die werd omgezet in een plan met grastegels. Een nogal kostbaar plan bleek, waarvan de effectiviteit onzeker was en waarbij gevreesd werd dat het zware verkeer voor de opbouw en afbraak van de podia en attracties de grastegels al snel kapot zouden rijden. De gemeenteraad durfde dat niet aan, dus overwoog men om verticale drainage toe te passen. Dat plan zou niet minder kostbaar zijn, maar het gevaar dat de drainage door zwaar verkeer zou worden beschadigd werd als niet zeer waarschijnlijk geacht. Niettemin hikte de raad nog altijd tegen de stevige kosten aan, vooral ook omdat het lang niet zeker was dat de verticale drainage tot een gewenst resultaat zou leiden. Daarop stelde het college voor de verticale drainage als proef uit te voeren, wat dus in leek te houden dat er op het terrein een aantal gaten geboord zouden worden, die gevuld werden met zand. Althans is het dat wat je onder een proef zou mogen verstaan, maar waar dan wel een erg en onwaarschijnlijk stevig prijskaartje aan hing, waar de raad dan weer wel akkoord mee ging. De prijzigheid van de proef bleek in de uitvoering ervan echter mee te vallen, want die kwam niet neer op het hier en daar boren van gaten, maar het horizontaal graven over de helft van het totale terrein van diepe drainagesleuven, die afgevuld werden met zand. Wat als 'proef' werd benoemd betekende dus feitelijk 'we proberen het gewoon'.

Nu is er iets bijzonders aan de hand met de typische grondsoort van de Waalkade, die van doorslaggevende invloed is geweest op het ontstaan van de stad Tiel, wat alles te maken had met het ontstaan van achtereenvolgens de Linge en de Waal. De huidige Linge onderscheidt zich in twee delen. Een oeroud deel dat als een natuurlijk ontstane rivier vanaf de Tielse binnenstad als Dode Linge naar Zoelen stroomt en vandaar als Linge verder gaat naar de Merwede, en een deel dat in de

veertiende eeuw als afwateringskanaal is gegraven vanaf Doornenburg naar Zoelen, om daar uit te monden in de rivier de Linge. De voorganger van de rivier de Linge moet volgens geologisch onderzoek ongeveer 700 v. Ch. zijn ontstaan bij het Betuwse Elst als een belangrijke zijrivier van de Rijn. Het was een nogal zandige en sterk meanderende rivier, waarvan de sedimenten zijn teruggevonden in vrijwel alle bovenstroomse Waaldorpen vanaf Herveld tot Wamel en in het gebied van de huidige Dode Linge. Nabij Tiel en Wamel stuitte deze rivier op een geologische barrière van keileem, daar in enige ijstijd als morene van een gletsjer neergelegd, waarop de stroom sterk afboog naar het noorden tot waar nu Zoelen ligt, om vandaar weer in westelijke richting te gaan.

De Waal brak omstreeks 200 v. Ch. uit de Rijn in de omgeving van het huidige Kleef en kwam bij Loenen in het stroombed van de voorloper van de Linge terecht, waarbij de bochten van de oudere rivier werden afgesneden en een nieuwe bedding werd gevormd. Alleen bij Tiel stuitte ook de Waal op de keileemformatie en volgde vanaf daar de bedding van de huidige Dode Linge en Linge naar de Merwede. Toch lukte het de Waal om in de vroege middeleeuwen tussen Tiel en Wamel door naar het westen te stromen, maar niemand weet wanneer. Het vermoeden is dan ook dat zulks zo geleidelijk geschiedde dat niemand het doorhad. In ieder geval was het geen rampzalige gebeurtenis die de kronieken haalde. De Waalstroom, in omvang en kracht toenemend, zo is de gedachte, heeft zich met heel veel moeite en in de loop van verschillende generaties door het keileem heen gewurmd. Op de plaats van doorbraak zijn dan ook lange tijd een aantal eilandjes blijven bestaan en bleef het ook eeuwen lang een ondiepte, die in de zomertijd dikwijls doorwaadbaar was. Dat kon problemen opleveren voor de scheepvaart, vooral vanaf het eind van de achttiende eeuw, toen er grotere vrachtschepen met meer diepgang werden gebouwd. De in de Franse tijd opgerichte Rijks Waterstaat ondernam toen vergeefse pogingen om de rivier ter plaatse uit te diepen met een reuzen baggerbeugel. Dat lukte pas in de loop van de industriële revolutie, nadat er een stoombaggermolen was uitgevonden. Toen werd het ook flink aangepakt en verdwenen de eilandjes en ondiepten die ter hoogte van de Bellevue lagen. De bagger werd afgevoerd naar een plaats waar voor de Tielse vestingmuur, nabij de Waterpoort, ook nog een eilandje lag. Dat eiland en de baggerspecie vormden tezamen het huidige Waalkadeterrein.

En daarmee zijn we terug bij de wateroverlast op de Waalkade. Want daar bevindt zich in de ondergrond dus een stevig fundament van keileem. Je kunt jezelf daarom afvragen dat als het de krachtige stroom van de Waal in vele eeuwen niet goed lukte door die welhaast ondoordringbare laag te komen, zou het dan met de verticale drainage wel goed gaan komen? Dat wat als een proef werd aangekondigd, zal mogelijk een gok blijken te zijn.

Coffeeshops

Met het voornemen van de gemeente om de coffeeshops met hun overlastgevend clientèle naar het als waardevol betitelde landschap van de Tielse Veluwe te verhuizen, waren wij het al nooit eens. Reden om geen gelegenheid verloren te laten gaan om dat de Tielse politiek te laten weten, hoewel wij dat als een verloren strijd ervoeren. Maar met het afsluiten van de binnenstad voor autoverkeer blijkt tevens de problematiek met de coffeeshops opgelost te zijn. Daarover kwam het tot een discussie op Facebook, waar wij ook aan deelnamen. Ons standpunt was dat de klanten van de coffeeshops niet langer overlast met hun gerij gaven, de gemeente wat extra parkeerinkomsten kon verwachten en de binnenstadse middenstand wellicht ook wat meer aanloop. Voor die gedachte was er wat bijval, maar ook wat weerstand. Er werd bijvoorbeeld ook geopperd dat met de verplaatsing van de shops tevens het als druk ervaren verkeer over de Nieuwe Tielseweg en de Binnenhoek zou verminderen. Maar dat is geen argument, vinden wij, want het streven is juist om mensen naar de binnenstad te lokken met allerlei festiviteiten. Zou het dan niet even eigenaardig zijn als we, om die verkeersstroom te minderen, bijvoorbeeld Blijdesteijn naar Kellen lieten verhuizen?

Of die discussie op Facebook nu wat heeft losgemaakt, wie zal het zeggen? Er gebeurt op dat medium natuurlijk veel overbodigs, maar in het politieke wereldje van Tiel lijken er toch een aantal neuzen gedraaid te zijn. In ieder geval blijkt een aantal partijen er net zo over te denken als wij en met enig terughoudend optimisme lezen we in het regionale nieuws dat er inmiddels geen meerderheid in de Tielse politiek nog voor de verplaatsing van de shops lijkt te zijn.

Molenaar Ans Roefs

Nooit geweten dat ons jarenlange trouwe lid, Ans Roefs, molenaar is. Maar zij blijkt al veertig jaar als vrijwillige molenaar actief te zijn op de Burense molen, De Prins van Oranje. Daartoe werd zij ooit geïnspireerd door een bezoek aan de Burense jaarmarkt. Behalve het beoefenen van het molenaarsvak, leidt zij bezoekers rond, vertelt hen over haar vak en hoe het er in het verleden met het molenaarsbedrijf aan toe ging. Voorts zet zij zich in voor het behoud van cultuurhistorische zaken. Voor haar jarenlange inzet werd zij onlangs door Burens burgemeester Ostendorp geëerd met het opspelden van de zilveren eremedaille van de gemeente Buren, waarvoor wij Ans van harte feliciteren.

Komende vergadering donderdag 18 juni

Aanvang 19.30 uur

Plaats: Kerkstraat 32

Volgende vergadering

donderdag 23 juli